

RECENZJA

pracy doktorskiej w dziedzinie sztuki plastyczne, w dyscyplinie naukowej sztuki projektowe zatytułowanej „**Filmowcy jako najwięksi ambasadory architektury**” autorstwa mgr inż. arch. Pawła Czarzastego wykonanej w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, na Wydziale Architektury Wnętrz i Wzornictwa; w 2019 roku- pod opieką promotorską dr hab. Beaty Szymańskiej, profesora ASP,

1. Charakterystyka formalna pracy

1.1 Podstawa formalna recenzji:

Pismo Dziekana Wydziału Architektury i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, dr hab. Tadeusza Pietrkiewicza w sprawie powołania na recenzenta w przewodzie doktorskim mgr Pawła Czarzastego, w dziedzinie sztuk plastycznych, dyscyplinie sztuki projektowe; z dnia 19 marca 2019 roku sporządzona przez P. Monikę Piasecką; Dział Nauki Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, Targ Węglowy 6, 80-836 Gdańsk p zlecająca ocenę rozprawy doktorskiej, zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (Dz. U z 2017 r., poz. 1789 ze zm.)

1.1.2 Egzemplarz rozprawy doktorskiej

Dostarczona autorce recenzji dysertacja zawiera tekst główny rozprawy, barwne ilustracje, rysunki szkice, wykresy, fotografie autorskie; spis ilustracji ze źródełami, spis pozycji bibliograficznych, z podziałem na : [15.1] Bibliografię cytowaną, [15.2] Bibliografię, a także Filmografię [15.3] oraz spis wszystkich ilustracji [15.4]. Dostarczono płytkę CD. Oprawa pracy, poziom estetyczny, dobór czcionki tekstu głównego, sposób opisywania bardzo różnorodnych graficznie ilustracji – jest przemyślany, czytelny i nie zakłóca toku narracyjnego opracowania. Format zgodny z wymogami dotyczącymi sposobu przedstawiania prac doktorskich.

2. Ogólna ocena pracy doktorskiej zatytułowanej „Filmowcy jako najwięksi

ambasadorowie architektury”.

2.1 Ocena aktualności problematyki zawartej w pracy

Aktualność poruszanej w rozprawie mgr inż. arch. Pawła Czarzastego, tematyki związków pracy artystycznej architektów i filmowców, jest jednym z największych autorów pracy.

W „pędzącym pociągu” światowego zainteresowania zmianami technologicznymi w dziedzinach sztuki architektonicznej i sztukifilmowej, należy umieć docenić walor integracji twórczości i wzajemnego wspierania się artystów w obu analizowanych dziedzinach.

Przynależność autora do kręgu praktyków w dziedzinie projektowania architektonicznego oraz do grona reżyserów sztuki filmowej; wywołała potrzebę przedstawienia problematyki związków Filmu i Architektury

a) podobieństw,

b) zależności:

Praca napisana z pozycji pasjonata dwóch dziedzin twórczości. Proces rekonfiguracji sztuki wpływa na ciągle zmiany poglądów na zmysłowe postrzeganie świata przyrody i świata „zbudowanego” i „przebudowanego” (z różnym skutkiem) przez człowieka= użytkownika = Konsumenta Dóbr. Dokonała się już obecnie (pocz. XXI w.) rewolucja postaw badawczych w dziedzinie oceny multimedializacji życia.

Otwarta postawa badaczy jest wynikiem koniecznej oczywistości naukowej zwanej spojrzeniem interdyscyplinarnym. Dlatego istotne jest docenienie nowoczesnego spojrzenia autorskiego na opisywane związki filmu z architekturą i na odwrót: architektury z filmem.

Właśnie w nurcie aktualnych badań nad powinowactwem dwóch dziedzin Sztuki mieści się opracowanie mgr Czarzastego. Oryginalność ujęcia tezy autorskiej znalazła odzworowanie w budowie tytułu dysertacji: czyli „Filmowcy jako najwięksi ambasadorowie Architektury”

2.2 Ocena pionierskości pracy

Praca Pana Pawła Czarzastego na znamiona pracy pionierskiej na gruncie polskich badań związków architektury i filmu. Bardzo dobre rozeznanie aktualnego stanu badań architektury przedstawianej przez film na świecie; poprzez autora dwuzawodowca: Architekta-Projektanta i realizatora filmów autorskich – może zapewnić polskiej literaturze tematu - nową, oczekiwaną pozycję bibliografii naukowej w dziedzinie integracji sztuki współczesnego filmu ze współczesną, i nie tylko współczesną, architekturą.

Uzasadnienie wysiłku badacza można by upatrywać w stwierdzeniu krytyków, że Architektury jako zjawiska wizualnego nie da się opisać „tylko słowami” (cyt. Andrzeja Basisty, - arch.) lub tylko obrazem wykadrowanym na potrzeby narracji filmowej.

2.3 Niekonwencjonalność pracy – układ, rytmika wywodu, ilustracje

Praca Pawła Czarzastego jest skonstruowana jak obiekt architektoniczny, oparta na fundamencie studiów, praktyki i przemysłów autorskich; skonstruowana dzięki świadomości praktycznego zastosowania „Sztuki Filmowej” w dzisiejszym multimedialnym odbiorze problemów egzystencjalnych człowieka, a zwieńczona wnioskami na dalszą przyszłość, integracji dwóch dziedzin sztuki-Filmu i Architektury istniejącej w kontekście przyrody oraz , przekształcanej i dekapitalizowanej codzienności.

Wypełnieniem problematyki badań stały się zaprezentowane fragmenty żywej architektury zbudowanej - traktowanej jako podmioty, w filmach autora

„Wnioski, lokowanie architektury „są autorskim wkładem w badanie filmu i architektury, w budowanie wiary w możliwość wspierania i wzbogacania się tych dwóch dziedzin twórczości.

Skromność autora podkreśla umieszczenie trzech bardzo interesujących spotkań, wypowiedzi trzech Mistrzów Sztuki.

Autor dysertacji przeprowadza trzy osobiste wywiady z Mistrzami: Kina Jerzym Płażewskim, Łukaszem Maciejewskim i Andrzejem Halińskim. Daje to podstawę do stwierdzenia, że autor wie o czym pisze w pracy i umie stawiać fundamentalne pytania : „Co dalej?”

3. Szczegółowa ocena pracy doktorskiej

Niekonwencjonalny temat badań został przedstawiony przejrzysto, z temperamentem naukowym, bez powtórzeń; cały wywód logiczny, uzupełniony został ilustracjami ze źródeł, pracami autorskimi; ilustracje barwne są czytelne, w dobrej skali o wielkości dobrze „Skadrowanej” do tekstu.

Należy podkreślić przemyślane uszeregowanie badanych zagadnień i dobór następstwa prezentowanych zagadnień. Od wprowadzenia (ze stanem badań), poprzez pokazanie relacji Architektury i Filmu (podobieństw i zbieżności dwóch sztuk); w punkcie 3 pytanie wcale nie retoryczne: o posłannictwo dzisiejszej architektury i filmu; bo kształtowanie gustu jest trudne a „odpowiedź na oczekiwania” to jest znak czasu; nie zaś znak odwagi twórczej.

Stan badań oddaje też przedstawienie dwóch głównych podmiotów badanych w pracy (p.p. 4 „Architekt – imageprofesji a rzeczywistość”, oraz p.p 5. „ Reżyser – image profesji z rzeczywistością”

Autorskie stanowisko w sposób przekonujący zostało przedstawione w p.p. 6 „Architek i reżyser – podobieństwa i różnice” (5.5 31 -42) omówiono: problemy osiągania sukcesu, ale także problem nieadekwatnej, ostrej krytyki w obu dziedzinach sztuki.

Na podkreślenie zasługuje omówienie problemu fasadowości współcześnie realizowanej architektury.

Dla Kogo jest ważna „ nowa” fasadowość?

W podrozdziale 9 pt. „Fasadowość i symulakry czyli scenograficzność współczesnej architektury (ss. 53 – 56) przedstawione jest autorskie podejście wrażliwego filmowca na współczesność architektoniczną. Nie sposób nie przyznać racji autorowi, który zna pewne problemy z autopsji.

Bardzo istotny jest układ autorski w przedstawienie problematyki „Ikonografii Architektonicznej w filmie” (od s. 71). Takie sformułowanie mogłoby być także tytułem niezależnej publikacji naukowej w temacie badań związków sztuki Filmu i Sztuki Architektury.

Na szczególną uwagę zasługuje część opracowania p. 12 od str. 121 i od s. 125.

„Dokumentację Architekta i Filmowca – projekt filmu dokumentalnego”, a także punkt 12.

„Architektura w filmach autora” (od s. 125 -135) pp. 14

„Wnioski i lokowanie Architektury dopełniają koncepcji wypowiedzi od autora. Wnioski są przekonujące dla recenzentki, odpowiednie do tekstu pracy i kompetentne.

4. Wnioski Autorskie kończące opracowanie

Końcowy wniosek zbudowany jest na pozytywnych ocenach zarówno wyboru tematyki, niezwykle przemyślanej konstrukcji pracy, trafnemu doborowi przykładów, estetycznej wartości ilustracji; jasnej koncepcji wypowiedzi autorskich ora niekonwencjonalności tematyki badań.

Wnioski i lokowanie architektury dopełniają koncepcje wypowiedzi odautorskiej. Wnioski są przekonujące dla recenzentki, odpowiednie do tekstu pracy i kompetentne.

Niemniej jednak podkreślić należy umiejętnie zaprezentowan sylwetki indywidualności twórczej :różnych postaw trzech pokoleń Twórców – Mistrzów czyli - J. Płazewskiego, Łukasza Macejewskiego, Andrzeja Halińskiego w twórczej dyskusji z autorem dysertacji.

5. Uwagi polemiczne recenzentki

W punkcie nr 10 w części 10.1, na str. 63-67 pracy doktorskiej; autor pracy wypunktowuje „Realia współczesnego przemysłu filmowego i budowlanego” i podkreśla, że to właśnie dzięki cyfrowym zmianom” nastąpił bardzo dobry czas dla scenografów, charakteryzatorów, kostiumografów i rekwizytorów.

Ilość produkcji telewizyjnych i filmowych „obecnie znacząco rośnie”... i mimo że multiplikacja kanałów tematycznych i serwisów „streamingowych”, które oczekują „świeżego kontekstu”, ab przyciągać widza, jest właśnie napędową siłą produkcji. Niemniej jednak w Stanach Zjednoczonych Ameryki Płn. „produkcja filmów wysokobudżetowych czyli tzw. studyjnych – pozostała na poziomie 2016. W Polsce mamy do czynienia z inną sytuacją; gdyż właśnie teraz dzięki zmianom ustrojowym, kondycji gospodarki i dofinansowania produkcji w naszym kryzysie ilość realizowanych filmów systematycznie rośnie (s. 66). Tak więc realia przemysłu filmowego są dynamicznie zmienne i przebiegają w odniesieniu do gospodarek, w których pozostają.

Złożoność procesu budowlanego – realizacyjnego pokoncepcyjnego w architekturze budowlanej obecnie przez różnych kooperatorów w branży budowlanej i także jej kształtowość – nie może być porównywana z produkcją filmową.

Na korzyść Autora pracy przemawia na szczęście „uwaga - stwierdzenie że skala nakładów w branży budowlanej jest nieporównywalna! (w Wlk. Brytanii branża filmowa to 4,5 miliarda funtów rocznie z 12.000 filmów; a budownictwo to już 164 miliardy funtów i 296 000 firm.

Klon

Na str. 69 Autor stwierdza, że „podobnie jak w filmie, brakuje w architekturze wielkich rewolucji, mimo „ogłaszania ich regularnie” - to w branży architektonicznej jest obecnie proces ewolucyjny.

W filmie rewolucja cyfrowa przyspieszyła procesy i ułatwiła panowanie nad poszukiwaniem bardzo dobrych efektów końcowych filmów. Natomiast wpływ narzędzi i programów komputerowych w architekturze i procesie jej realizacji jest efektem nie zawsze zadowolającym inwestorów i użytkowników.

Podobieństwem w produkcji filmowej i realizacji architektonicznej jest liczenie czasu i pieniędzy (s.71) stąd odwoływanie się przez twórców filmowych, do skojarzeń i obrazów uznanych i znanych, a obrazy „filmowe kojarzą się z pewnymi emocjami i hasłami”. Dotyczy to s. 73 „również architektury”. (Dom: ciepły, miły lub nieprzyjazny, mieszkanie bohatera pozytywnego lub też mieszkanie bohatera negatywnego (s. 84,85) „Dom milionera” (s. 89-93), „Dom Artysty” 93-95 czy też „szpitale”(s. 96-100) i szkoły, biura (s. 115, 116, 117) parki (s. 110) lasy s. 111) mieszkania typu PRL.

Wszystkie wymienione aspekty skojarzeniowe autor dysertacji dobrał intuicyjnie, ale odwrotnie i trafnie...

Nie mogę jednak przyznać racji autorowi pracy w procesie dowodzenia dlaczego przenikanie się filmu, telewizji i architektury jest niedocenianym procesem w budowaniu nowego odbiorcy świadomego przestrzeni architektonicznej i kontekstu urbanistycznego zarazem.

Dlaczego architektura pozostaje przeważnie niedostatecznie reklamowana, a proces twórczych koncepcji architektonicznej do nadania ostatecznego kształtów bryle architektonicznej -nie interesuje odbiorców architektury?

Może jednak sztuka Architektury jest wciąż wyalienowana społecznie?

Odpowiedzi na to pytanie przedstawia autor pracy we wnioskach (s. 136 – 138).

6. Podsumowanie recenzentki :konkluzja

Rozprawa doktorska autorstwa mgr Pawła Czarzastego „Filmowcy jako najwięksi ambasadorowie Architektury” spełnia wymagania ustawy. (Ustawa z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Z 2017 r., poz. 1789 ze zm.)

Wnoszę więc o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.

Recenzentka
Krzysztof Pokrzywnicka
dr hab. inż arch. Krystyna
Pokrzywnicka